

УДК 811.161.2'367.332

ФОРМАЛЬНО-ГРАМАТИЧНА ТИПОЛОГІЯ ГОЛОВНОГО КОМПОНЕНТА ОЗНАЧЕНО-ОСОБОВОГО РЕЧЕННЯ

Речення має багатоярусну мовну природу, проте найбільш дослідженим є формально-синтаксичний ярус реченнєвої конструкції, що відображає її формальну організацію.

В українській синтаксичній науці маємо низку праць, присвячених вивченню структурної специфіки та морфологічного оформлення підмета і присудка як головних компонентів двоскладного речення (І. Вихованець [2], Н. Іваницька [8], П. Лекант [13], Г. Козачук [12], М. Вінтонів [3], Н. Москаленко [16], В. Карпова [10]), натомість кваліфікаційні формально-граматичні параметри головного компонента (ГК) односкладного речення (ОР) не були об'єктом спеціального вивчення.

Корпус односкладних конструкцій формують структурно та семантично гетерогенні одиниці (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні, називні, генітивні, вокативні речення), інтеграційним параметром яких є вербалізація тільки одного головного компонента у формально-граматичному ярусі речення.

Метою нашої статті є виявити структурну типологію ГК означено-особового речення (ООР) та простежити морфологічне вираження інвентаризованих структурних типів ГК.

Спостережено, що ГК ООР може мати три варіанти структурної реалізації:

- просту будову,
- складну будову,
- складену будову.

Морфологічне наповнення ГК ООР простої будови в українській лінгвістиці традиційно пов'язують із формами дієслова 1-ої та 2-ої особи однини чи множини теперішнього або майбутнього часу, а також наказового способу [2, с. 123; 6, с. 530; 15, с. 280; 19, с. 341]. Наприклад: **Чую** твій легкий хід, як подув вітру, як шелест крил в гірськiм повітрі (В. Винниченко); **Лежу** на веранді – прозорій та ажурній (Л. Дереш); **Пірнаю** в ночі, наче в сні (В. Симоненко); **Люблю** її, медову і полинну, різку й нервову... (Т. Яковенко); **Питаю** її, карооку й руду (І. Драч); **Читаю** ніч, немовби чорну книгу (Л. Костенко); **Десь там квітнеш** вишневим цвітом (Є. Маланюк); **Коханому хоч хвильку пробриніть** (І. Драч); **Радійте, співайте** пісні голосні, **Квітками заквітчайте** чола ясні (О. Олесь); **Тримай** міцно злагоду буття (Є. Маланюк); **Купуй** різнокольорові душі (Є. Маланюк).

Специфіку ГК ООР простої будови прогнозує морфологічна репрезентація тільки одним повнозначним словом – дієсловом у відповідній особовій, числовій та часо-способовій формі, – що збігається з одноелементністю члена речення у формально-граматичній структурі речення. Відповідна функційна спрямованість дієслівного об'єктивателя ГК ООР простої будови універсальна: він реалізує й речову, і граматичну семантику. Саме такий одноелементний компонент, дієслово-основа якого спроможне експлікувати речове та граматичне значення члена речення власним потенціалом і є ГК ООР простої будови.

Комбінування особових, числових та часо-способових потенційних дієслівних форм, що об'єктивують ГК ООР, уможлиблює виділення такої морфологічної парадигми дієслова-основи ГК ООР простої будови, що охоплює 15 позицій, яких:

4 позиції репрезентують простий ГК ООР, експлікований дієсловом теперішнього часу;

8 позицій – простий ГК ООР, об'єктивований дієслівною лексемою у формі майбутнього часу;

3 позиції – простий ГК ООР, формалізований наказовим способом дієслова.

Простий ГК ООР, морфологічною основою якого є дієслово теперішнього часу, вказує на дію, стан або процес, суб'єкт яких може означатися 1-ою або 2-ою особою однини чи множини, що дає підстави диференціювати 4 підтипи ГК ООР:

1) ГК ООР у формі 1-ої особи однини теперішнього часу:

Обдаровую його найгострішою словесною зброєю (О. Довженко); **Люблю** плескіт води весняної (О. Довженко); **Встаю** (Л. Костенко); **Люблю** дозвілля степове безкрає (В. Симоненко); **І люблю** музику, бо вона, знову-таки, дійсність (Вал. Шевчук); **Такі ж маю** крила, що й краю **не маю** (І. Драч); **Чекаю** дня, коли собі скажу (Л. Костенко); **Ти – тихий вогник, до якого тягну** руки всі ці роки (Л. Костенко);

2) ГК ООР у формі 1-ої особи множини теперішнього часу: **Віримо** в свята (О. Довженко); **Поки ще ідемо** по своїй землі (Л. Костенко); **Шукаєм** глоду (Л. Костенко); **Виповзаємо** на світ, на зорі (В. Симоненко); **Віддавна й донині плакаєм** світ любові й доброти (Т. Яковенко); **Обростаєм** абсурдом (Л. Костенко); **Стрибаємо** через вогонь, **віримо** в його очисну силу (Вал. Шевчук);

3) ГК ООР у формі 2-ої особи однини теперішнього часу: **Сієш** зерна життя (Є. Маланюк); **Лукаєш, кличеш, проклинаєш** (Є. Маланюк); **Цілуєш** обрій хмар (Є. Маланюк); **Десь зітхаєш** у веснянім чаду (Є. Маланюк); **Зростаєш, ближчаєш і вієш** (Є. Маланюк); **Ховаєш** перлу чистоти (Є. Маланюк); **Чому ж у щирості вбачаєш** крамолу (В. Симоненко); **Живєш, переймаєшся, на все реагуєш, а згодом озирнешся** – уже й не згадаєш, що коли було і чи взагалі було (Л. Костенко);

4) ГК ООР у формі 2-ої особи множини теперішнього часу: **Ну, послушайте**, що ці кажуть (Д. Бузько); **І маєте** харчів так мало про запас (Л. Костенко); **Чого галасуєте** даром (В. Симоненко); **Торгуєте** і оптом, і вроздріб (В. Симоненко); – **Чи йдете** з колядою? (В. Винниченко);

ГК ООР простої форми, експлікований дієсловом майбутнього часу, так само може розрізняватися за особовими та числовими параметрами. Додатковою дистинктивною ознакою при їх систематизації є категорія виду. Комплексний аналіз особових, числових та видових грамем дієслова-експонента зазначеного ГК ООР спричинився до виділення 8 його підтипів:

1) ГК ООР у формі 1-ої особи однини майбутнього часу доконаного виду: *В обійми твої **упаду*** (І. Римарук); *У розмову **пірну*** (І. Римарук); ***Торкну** забуті тихі струни* (М. Фішбейн); ***Розкажу** вам про минуле, Що вже мохом поросло* (О. Олесь); ***Розкажу** вам, як боролись Наші прадіди колись* (О. Олесь); *Як **здумаю**, що вона така строга і гарна, мене аж пече на обличчі* (В. Медвідь); ***Пов'яжу** крила поривисті, І думи **прожену** нечисті, І, мов на скріплення оков, У серці **розпалю** любов* (В. Винниченко);

2) ГК ООР у формі 1-ої особи однини майбутнього часу недоконаного виду: *Тепер **рахуватиму** кожну хвилину* (І. Кочерга); ***Не гніватиму**, слова шовкові набігають на вуста* (В. Симоненко); – ***Не пояснюватиму** вдруге* (Вал. Шевчук); *Нестримно **йтиму** з ним до перемог й зірок* (М. Фішбейн); *Відтак любов'ю **житиму** палкою* (М. Фішбейн); *О тобі **снитиму**, мій любий рідний краю* (В. Винниченко);

3) ГК ООР у формі 1-ої особи множини майбутнього часу доконаного виду: *Якось **проживем*** (Л. Костенко); *Швидше в рай **потрапим*** (Л. Костенко); ***Посидимо** до ранку* (В. Винниченко); *Тоді **згадаєм** тієї первоквіти* (В. Винниченко); *Багато гармат **покидаємо** на німецькому березі* (О. Довженко); *Що ж, **зіщулимось** в чеканні позитивних змін* (Л. Костенко); ***Полинемо** туди, На той острів кохання, Далеко від страждання, Від горя, від біди* (В. Винниченко);

4) ГК ООР у формі 1-ої особи множини майбутнього часу недоконаного виду синтетичної форми: *Назирці **йтимемо** за ним, щоб знов не провалився крізь землю* (А. Головка); *Невже ж **блукатимемо** по пустині і до своєї власної святині **не ввійдемо** ніколи?* (В. Винниченко); *Як **розлучимось** з тобою, як забудем голос твій, І в вітчизні дорогій **Говоритимем** чужою?* (О. Олесь);

5) ГК ООР у формі 2-ої особи однини майбутнього часу доконаного виду: **Оминеш** важкі часи (Є. Маланюк); **Так само осінь стрінеш** (Є. Маланюк); **Коли ж струснеш** цей пил? (Є. Маланюк); **Коли ж, коли ж знайдеш** державну бронзу (Є. Маланюк); **І милому в обійми упадеш** (В. Симоненко); **Іншому у думу зронши** слово (В. Симоненко); **Очуняєш й додому доповзеш** (Л. Костенко); **Дощем поплачеш** по мені сьогодні (І. Драч); **Скинеш** брезентові рукавиці (І. Драч);

6) ГК ООР у формі 2-ої особи однини майбутнього часу недоконаного виду: **Фарбуватимеш** паркани знову (Є. Маланюк); **Йтимеш** шляхом важким (Є. Маланюк); **Кричатимеш** услід ворогам (Є. Маланюк); **І знов чекатимеш** весни (Є. Маланюк); **Любитимеш** ранній туман (Є. Маланюк); **Хвалитимеш** прийдешній день (Є. Маланюк);

7) ГК ООР у формі 2-ої особи множини майбутнього часу доконаного виду: – **Віддасте** йому отару, **Ту, що пасли, стерегли** (О. Олесь); – **Спершу покажете** нам, на що здатні (В. Шкляр); **Коней заведете** до конов'язі (В. Шкляр); **Згадаєте** наші душі відкриті, **мов сонячний лист** (В. Олейко); **Зустрінетесь** знову колись міріадом бездумних частинок (В. Свідзінський);

8) ГК ООР у формі 2-ої особи множини майбутнього часу недоконаного виду: – **Стоятимете** на виході з торговельних центрів (І. Карпа); **І через рік ось так питимете** каву в гастрономі на розі вулиць, **гомонітимете і матимете** на те час (І. Роздобудько); **Йтимете** коханим краєм (М. Фішбейн).

Спектр структурних підтипів простого ГК ООР, вираженого дієсловом наказового способу, містить лише три різновиди, розмежовані за самотністю особових та числових форм. Це:

1) ГК ООР у формі 1-ої особи множини наказового способу: **Розходьмося** по хатах (А. Головка); **Ходім** відсіль (В. Винниченко); – **Киньмо** це, товариші (Д. Бузько); **Виходьмо** з вагона (Д. Бузько); **Отже, корімося** доли, **котра знає більше** (Вал. Шевчук); **Так мерщій на борзі коні І летім**, де Дон шумить (О. Олесь);

2) ГК ООР у формі 2-ої особи однини наказового способу: *Дивися в майбутнє очима сонця і місяця* (І. Драч); *Віддайся шаленому дню* (І. Драч); *Слухай дзвін небес* (Є. Маланюк); *Цілуй веселі дні кохання* (Є. Маланюк); *Бери мене в свої блаженні сні* (Л. Костенко); *Йди туди, де люди творять світло* (В. Симоненко); *Лови летючу мить життя! Чаруйсь, хмільй, впивайся І серед мрій і забуття В розкошах закохайся* (О. Олесь);

3) ГК ООР у формі 2-ої особи множини наказового способу: *Готуйте коней* (Л. Костенко); *Ширші двері просічіть, Розширіть віконця, Більше воздуха впустить, Більше світла, сонця!* (В. Винниченко); *Швидше ж бо міркуйте, розв'язуйте цю проблему* (Д. Бузько); *Слухайте, радійте і співайте* (В. Симоненко); *Благословіть в дорогу, матері* (В. Симоненко).

Другим структурним різновидом ГК ООР є компонент **складної будови**, репрезентований дієслівним фразеологічним сполученням слів: *Не кліпай очима на мрію чужу* (В. Симоненко); *А кому вона дістанеться, кинемо жеребка* (Вал. Шевчук); *Дай мені слово* (Д. Бузько); *Здійми свій дух* (Т. Яковенко); *Йому таку свиню підкладу, що тільки вухами ляпне* (А. Головка); *Тоді як дам драла до свого куреня* (В. Медвідь); *Обливаємо їх медом* (В. Медвідь); *Не маю зла на тебе і на неї* (Л. Костенко); *І маю надію, що хтось розуміє мене* (Л. Костенко); *Маю супроти того вивірену протидію* (Вал. Шевчук); *Маю надію поспіти* (В. Медвідь).

На відміну від формально-граматичного компонента, що структурується кількома елементами, які перебувають у відношеннях функційного розподілу (допоміжний виражає граматичну семантику та модифікує в модальному або фазовому плані речове значення компонента, а основний реалізує його семантику загалом), складний компонент, незважаючи на кількаслівну репрезентацію, функційно одноелементний: речове значення виражається тільки вербальним комплексом, а граматичне – дієсловом, маркованим 1-ою та 2-ою особою однини чи множини теперішнього або майбутнього часу чи наказового способу. Порівняймо конструкції: *Можеш вибачити* (В. Симоненко) та *Лижемо п'яти на рідній землі* (В. Шкляр). У першому

реченні головний компонент *можеш вибачити* має складену двоелементну будову: його основний елемент, об'єктивований інфінітивом *вибачити*, виражає речову семантику ГК, указуючи на вибачення, поблажливість до когонебудь винного, а допоміжний елемент *можеш* реалізує граматичне значення компонента завдяки відповідним часовим та особовим формам, а також модально модифікує речове значення в аспекті можливості. Як бачимо, спостерігається чітке розмежування функційної спрямованості основного та допоміжного елементів, об'єктивованих двома повнозначними лексемами. Інакшу лінгвальну специфіку має ГК *лижемо н'яти* у другому реченні. Фразеологічна природа цього сполучення унеможлиблює значеннєве розмежування його елементів – речова семантика компонента (значення підлабузництва, приниження власної гідності) передається семантично цілісним сполученням *лижемо н'яти*. Граматичну ж семантику виражає домінантна дієслівна лексема 1-ої особи множини теперішнього часу. Неможливість членування цього сполучення на семантичному рівні у формально-граматичній площині наближає його до компонента простої будови, проте лексична репрезентація кількома повнозначними словами, а також вираження граматичної семантики члена речення тільки одним зі слів комплексу (дієсловом 1-ої, 2-ої особи однини чи множини теперішнього часу, а також наказового способу), унеможлиблює його належність до компонентів простої будови. Водночас відсутність функційного розподілу між елементами компонента нівелює і спробу зарахування їх до компонентів складеної будови.

Отже, ГК ООР, виражений дієслівним фразеологічним сполученням із різним рівнем семантичної цільності його складових (фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення), має складну будову. Спектр особових, числових, видових та часо-способових форм домінантного у структурі фразеологізму дієслова тотожний із набором особових, числових та часових форм дієслова-основи ГК ООР простої будови, а отже, так само прогнозує виділення 15 підтипів ГК ООР складної будови.

Третім структурним типом ГК ООР є компонент **складеної будови**, об'єктивований синтаксичним сполученням допоміжного дієслова або дієслова-зв'язки, маркованих 1-ою та 2-ою особою однини чи множини теперішнього часу або майбутнього часу та наказового способу, й поширювальної повнозначної семантично достатньої лексеми: *На моніторі свідомості **хочу малювати** щось красиве і добре* (Л. Костенко); ***Хочу повісти** вашій світлості добре слово про цього достойного владика* (Вал. Шевчук); *Завжди **пробуєм доростати** до себе* (В. Симоненко); *Та **не станеш** буйним вітром і не зробишся орлом* (О. Олесь); *Будь **обережним** на вулиці* (Вал. Шевчук); *Будьте моєю **дружиною**, Лідо, тоді віддам вам найкраще* (І. Кочерга); *(**Хочу** замість сільського господарства музики **вчитись**)* (Д. Бузько); *Та невже ж так і **не наважишся** про Гафійчину поведінку вселюдно **говорити*** (Д. Бузько); *І **мусиш** слухний **видати** наказ* (Л. Костенко); *Ні, **сонцем стань**, вгорі спинися, Осяй мій рідний край і розлетися Дощами судними над ним* (О. Олесь); ***Щасливий будь** з нею, Іване* (Л. Костенко); ***Стану** для нього **зіркою** провідною* (В. Медвідь).

Складений ГК ООР може мати дво- та триелементну будову.

Двоелементний ГК репрезентують дієслівний та іменний структурні підтипи. Дієслівний ГК ООР об'єктивує синтаксичне сполучення допоміжного дієслова модальної або фазової семантики у формах 1-ої та 2-ої особи однини чи множини теперішнього або майбутнього часу, а також наказового способу й поширювального інфінітива: *Та в бездоганнім контексті невдоволення **вмій знайти*** (І. Драч); *Тобто **маємо голосувати** за тих, хто здатен тут влаштовувати бійню?!* (Л. Костенко); *І **мусиш** далі **нести*** (Є. Маланюк); *От-от **почну співати*** (Д. Бузько); – *Погинемо, коли на Бога **перестанемо покладатися*** (Вал. Шевчук); ***Мушу** тут **бути*** (І. Кочерга); *Навпаки, **можу** відвагою **похвалитися**, що її пояснюю своїм запорозьким походженням* (Д. Бузько).

Формальне наповнення двоелементного іменного ГК ООР становить синтаксичне сполучення дієслова-зв'язки, маркованого 1-ою або 2-ою особою

однини чи множини теперішнього або майбутнього часу, а також наказового способу, та поширювальної іменної лексеми у варіантних формах орудного, називного, знахідного відмінків: *О слово! Будь мечем моїм* (О. Олесь); *Пробудь же завжди молодим* (В. Симоненко); *Будь вільним, та все ж п'ядь* (І. Драч); *Виростеш – бунтар будеш* (А. Головка); *Будь обережний на вулиці* (Вал. Шевчук);.

Триелементний ГК ООР здебільшого функціонує в іменному вияві. Його формальною основою є синтаксичне сполучення допоміжного дієслова з семантикою модальності або фазовості, оформленого 1-ою чи 2-ою особою однини або множини теперішнього чи майбутнього часу, а також наказового способу, інфінітива дієслівної зв'язки та поширювальною іменною лексемою здебільшого в орудному відмінку: *Отже, намагаємося зробити своє життя цікавим* (Вал. Шевчук); *Волю стати другом вам, шановна панно* (Д. Бузько); *Люблю цю жінку і хочу бути щасливим* (Л. Костенко). Дієслівна реалізація триелементного ГК ООР граматично можлива (*перестану хотіти їсти, хочу продовжувати танцювати*), проте лінійне контактне нашарування трьох дієслів стилістично невиправдане, і як наслідок, не поширене.

Комбінування особових, числових, видових та часо-способових граем дієслова, що об'єктивує допоміжний елемент складеного ГК ООР, уможливило виділення 60 підтипів цього ГК.

Отже, ГК ООР можуть реалізувати простий, складний та складений структурні типи.

Простий ГК ООР об'єктивують дієслова 1-ої або 2-ої особи однини чи множини теперішнього або майбутнього часу та наказового способу. Комбінування особових, числових, видових та часо-способових граем дієслівної лексеми спричинилося до виділення 15 підтипів простого ГК ООР.

Складний ГК ООР реалізують дієслівні фразеологічні сполучення з нерегламентованим рівнем семантичної цільності його складників, домінантні дієслівні лексеми якого марковані 1-ою або 2-ою особою однини чи множини теперішнього або майбутнього часу, а також наказового способу. Варіативне

поєднання особових, числових, видових та часо-способових грамам домінантного дієслова уможлиблює інвентаризацію 15 потенційних підтипів цього ГК.

Складений ГК ООР репрезентують двоелементний дієслівний, двоелементний іменний, триелементний іменний та триелементний дієслівний структурні різновиди. Двоелементний дієслівний ГК ООР об'єктивують синтаксичні сполучення модального чи фазового допоміжного дієслова в формі 1-ої або 2-ої особи однини чи множини теперішнього або майбутнього часу, а також наказового способу та поширювального інфінітива. Двоелементний іменний ГК ООР виражається синтаксичним сполученням дієслівної зв'язки у формі 1-ої або 2-ої особи однини чи множини теперішнього або майбутнього часу, або наказового способу й поширювальної іменної лексеми у варіантній формі орудного, називного чи знахідного відмінка. Триелементний іменний ГК ООР являє собою синтаксичне сполучення допоміжного дієслова модальної чи фазової семантики, маркованого 1-ою або 2-ою особою однини чи множини теперішнього або майбутнього часу та наказового способу, дієслова-зв'язки в формі інфінітива та поширювальної іменної лексеми в орудному, називному або знахідному відмінках. Триелементний дієслівний ГК ООР об'єктивує синтаксичне сполучення трьох дієслівних лексем: допоміжного дієслова зі значенням модальності чи фазовості у формі 1-ї чи 2-ї особи однини або множини теперішнього чи майбутнього часу або наказового способу, модального або фазового допоміжного дієслова, оформленого інфінітивом та поширювального повнозначного інфінітива.

Поєднання особових, числових, видових та часо-способових грамам дієслова, що об'єктивує допоміжний елемент складеного ГК ООР, уможливило виділення 60 підтипів цього ГК.

Узагальнену матрицю формально-граматичної типології ГК ООР формують 90 підтипів ГК, ядреними з-поміж яких є форми простого ГК ООР, напівпериферію становлять ГК ООР складеної двоелементної будови дієслівного та іменного вияву, а також триелементний іменний ГК ООР; форми

складного ГК ООР та форми триелементного дієслівного ГК ООР є периферійними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабайцева В. В. Система односоставных предложений в современном русском языке [Текст] / В. В. Бабайцева. – М. : Наука, 2004.
2. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови [Текст] : монографія / І. Р. Вихованець. – К. : Наукова думка, 1992. – 224 с.
3. Вінтонів М.О. Типологія форм присудка в сучасній українській мові [Текст] / М.О. Вінтонів : автореф. дис. канд. філол. Наук : 10.02.01 / Дніпропетровський держ. ун-т. – Дніпропетровськ, 1997. – 23 с.
4. Долин Ю. Т. Вопросы теории односоставного предложения (на материале русского языка) [Текст] / Ю. Т. Долин. – Изд. 2. – Оренбург : ИПК ГОУ ОГУ, 2008. – 129 с.
5. Дудик П. С. Из синтаксису простого речення [Текст] : навч. посібник / П. С. Дудик. – Вінниця : Вид-во Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, 1999. – 298 с.
6. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис [Текст] : наук. видання / А. П. Загнітко. – Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. – 992 с.
7. Зиеп Д.-Н. Неполные односоставные предложения в современном русском языке [Текст] : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Данг Нгок Зиеп. – М. : Моск. гос. пед. ун-т, 1992. – 16 с.
8. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові [Текст] : навч. посібник / Н. Л. Іваницька – К. : Вища шк., 1986. – 167 с.
9. Іваницька Н.Л. Трьохелементний присудок в українській мові [Текст] / Н. Л. Іваницька // Укр. мова і літер. в школі. – 1973. – №1. – С. 16-26.
10. Карпова В. Многочленное именованное сказуемое в современном русском языке [Текст] / В. Карпова: автореф. дис. канд. филол. наук : 10.02.01 : Новосибирский гос. и-нт. – Новосибирск, 1973. – 25 с.

11. Коваль Л. М. Інформативно недостатні слова української мови: семантика, функції [Текст] / Л. М. Коваль : дис. канд. філол. наук : 10.02.01 : Вінниця : Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського, 2004 – 182 с.

12. Козачук Г.О. Підмети, виражені словосполученням [Текст] / Г.О. Козачук // Українська мова і літ. в шк. – 1982. – №1. – С. 36-39.

13. Лекант П. А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке [Текст] : учеб. пособие / П. А. Лекант. – М. : Высшая шк., 1986. – 173 с.

14. Михальченко В. Ю. Односоставные определённо-личные, неопределённо-личные и обобщённо-личные предложения в современном русском и литовском языках [Текст] : дис. ... канд. филол. н. : 10.01.00 : / В. Ю. Михальченко. – М., 1966. – 185 с.

15. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій [Текст] : монографія / М. В. Мірченко – Луцьк : Редакційно-видавничий відділ “Вежа” Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2001. – 340 с.

16. Москаленко Н.А. Підмети, виражені словосполученням [Текст] / Н.А. Москаленко // Укр. мова і літ. в шк. – 1970. – №9. – С. 23-33.

17. Осипова Э. Н. Русский синтаксис: односоставность предложения [Текст] : монографія / Э. Н. Осипова. – Архангельск: Поморский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, 2009. – 150 с.

18. Скобликова Е. С. Современный русский язык : Синтаксис простого предложения (теоретический курс) [Текст] : учеб. пособие / Е. С. Скобликова. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 320 с.

19. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови [Текст] : підручник / К. Ф. Шульжук – К: Видавничий центр “Академія”, 2004. – 406 с.

У статті схарактеризовано формально-граматичні параметри всіх структурних типів головного компонента означено-особового речення української мови.

Ключові слова: речення, двоскладне речення, односкладне речення, означено-особове речення, головний компонент означено-особового речення.

The article deals with the formal-grammatical parameters of all the types of personal sentence of the Ukrainian language.

Key words: sentence, two-member sentence, one-member sentence, personal sentence, the main component of the sentence.